

Om indvielsesfesten for 100 år siden har den daværende sognepræst ved Asnæs Kirke Waldemar Bagger, givet denne beskrivelse:

Et Gjenforeningsminde

Ved sognepræst Bagger - Asnæs 1930

Vi havde i Asnæs Sogn under krigen holdt os i så nær og levende forbindelse med vore sønderjyske landsmænd, som det under de forhold var muligt.

Således i krigens sidste år med den lille krigsfangekoloni i Jurjeff i Rusland, hvor vi bl.a. havde haft den glæde med tilslutning af de andre sogne i Odsherred at kunne hjælpe sønderjyderne til en hårdt tiltrængt kirke- og forsamlings-sal.

Da så fangerne efter krigen var for hjemgående, og en overgang var bleven spredt omkring i kongeriget, havde vi haft flere af dem - alle brave unge sønderjyder boende for kortere eller længere tid i vort sogn og hjulpet nogle af dem efter ønske på højskole. Og sidst, men ikke mindst, havde vi i 1919 haft den glæde i vort sogn at tage imod 36 sønderjyske børn, hvoraf de fleste siden kom igen år efter år.

På baggrund af disse rige personlige oplevelser i den sønderjyske sags skæbnetime må man kunne forstå, hvor dybt glæden over genforeningen måtte gå i vort sind, og at, det måtte være os en hjertelig trang at kunne give den et så rigt og festligt udtryk som muligt. Et selvbestaltet udvalg på 20-30 mænd og kvinder fra hele sognet havde da også haft travlt med at forberede en genforeningsfest og allerede udført et stort forarbejde. Men så kom efterretningen om det for de fleste uventede triste resultat af afstemningen i 2den Zone, og dermed var det givet, at festens karakter måtte væsentlig forandres. Det var blot spørgsmålet: Hvorledes?

Da udvalget en aften hen på forsommeren var samlet i Asnæs skole for at træffe en afgørelse, skete så det, der for dem, der var med, vil være uforglemmeligt. Det blev foreslået og straks vedtaget, at vi vilde rejse en genforeningssten i sognet.

Men det glædeligt overraskende var, at, da det derefter blev foreslået at rejse stenen på sognets højeste punkt, Estherhøjs 85 m høje top, og fru Katrine Wiggers Nielsen, Høve brugsforening, derefter foreslog, at så

skulde det være "Troldestenen" på Høve strand (senere af sagkundskaben anslået til en vægt af ca. 45,000 Pund), der skulde flyttes derop og gøres til genforeningssten, mødte det straks begejstret bifald.

Man talte naturligvis også om vanskelighederne og bekostningen; men det kom helt i anden række.

Hovedsagen var, at det skulde være denne sten på denne plads, og så godt havde den tanke fænget, at flere af deltagerne, skønt det var blevet sent, straks cyklede til Høve strand, tog stenen i øjesyn og lovede hinanden, at kunde den flyttes, så skulde den flyttes, selv om det, hvad vi naturligvis var klar over, vilde blive endogså meget dyrt.

Men vel at mærke, vi vilde ikke have stenen ført op på lastbil, hvad Falck, da vi senere forhandlede med ham, holdt stærkt på.

Nej, ved hånd- og hestekraft skulde det ske, som skik har været i Danmark fra Arild tid. Og så skulde alt arbejdet ydes frivilligt og gratis, ligesom de nødvendige pengemidler skulde tilvejebringes ved en husindsamling, at det med fuld føje kunde siges: "Beboere i Asnæs Sogn satte denne Sten." Det er ikke rigtigt, når det gentagne gange er bleven skrevet, at stenen er den "Troldesten", hvorom sagnet fortæller, at en trolde slyngede den fra Sjællands Odde mod Fårevejle Kirke. Den sten hører Fårevejle sogn til.

Men om vor "Troldesten" hedder det, at, da Asnæs kirkes klokker lod deres malmrøst lyde, flygtede trolde i Esterhøj i huj og hast bort, idet de i forbifarten forvarede nøglen til højen under den sten på stranden, som nu altså har fået sin plads på højen. Det er således ikke en sten, som blot har værdi efter, hvor mange skærver den indeholder. Men slægt efter slægt har fra barnsben hørt sagnet om stenen. Det har været indvævet i sognets og sognefolkenes liv.

Og men kan derfor forstå, at når Asnæs sogns beboere vilde sætte genforeningen en ikke blot smuk og anselig, men for dem selv dyrebar mindesten, måtte det blive "Troldestenen", valget faldt på.

Og pladsen at sætte den på, kunde heller ikke være valgt bedre. Jeg havde nær sagt, at Esterhøj var den eneste fuldt værdige plads til anbringelse af sognets genforeningssten.

Står man deroppe en sommerdag i klart vejr, har man Odsherred, det vidunderligste stykke Danmark udbredt som et rundskuemaleri for sine øjne.

Mod nord Sjællands Odde med et Glimt af Kattegat på den ene side og på den anden side Sejerøbugten, kranset af lyng og skov og høje bakker. Med Højby, Vig, Asminderup og Egebjerg Kirker som faste holdepunkter i landskabet, og strøet omkring gård ved gård og hus ved hus, hvidkalkede og stråtækte, en fryd for øjet.

Og mod syd frugtbart agerland og saftiggrønne enge, Boel ved Boel med Asnæs, Fårevejle, Svinninge og Kundby Kirker i den nærmere og fjernere horisont. Og ikke at forglemme et glimt af den før så vidtstrakte Lammefjord, der har måttet afgive sin bund til jord for egnens børn, at hvad udad tabtes, kunde indad vindes.

Men på Esterhøj står nu altså genforeningsstenen, synlig vidt omkring i Odsherred, og vidner, at, hvad udad tabtes, blev dog vundet tilbage, - da Gud i sin nåde lod underet ske.

Med selve flytningen af stenen gik det således til: 14 Dage efter det nævnte møde i Asnæs skole var alt organiseret, så arbejdet kunde begynde, ledet af 2 kyndige mænd fra redningskorpsets ingeniøraftdeling, hvem der var tegnet en garantisum på 4000 kr.

For at, få sognets unge med, havde man ordnet det sådan, at arbejdet så vidt muligt skulde henlægges til om aftenen efter Kl. 7, og de mødte så talrigt, et der altid var mandskab nok, en gang over 100, endda i isende regnvejr.

I alt blev der ydet 3683 frivillige arbejdstimer. Og af hestekraft 288 frivillige arbejdstimer.

Alt sammen gratis.

Arbejdet begyndte den 16de juni, idet 10 mand den aften gravede stenen fri og planerede det første stykke af strandbredden.

Derefter blev stenen anbragt på en slæde, ført, frem over svære ruller på et dobbelt plankeunderlag og trukket af et skibsspil med dertil hørende talje værk.

Et godt stykke arbejde blev udført af Frederiksberg sanatoriums 130 drenge, i det de med deres skovle flyttede mængder af sten til udjævning af forstrandens stærke hældning.

Da stenen var ført et par hundrede meter frem, måtte de svære ruller fornyes og blev siden atter og atter fornyede.

Nået frem til den faste hovedvej gennem skoven, blev stenen anbragt på en blokvogn (60 Kr. i Leje om dagen) og rullede nu raskt videre. Da man forsøgte at fjerne planke underlaget, gik de 0,4 m brede hjul igennem vejbanen, og det kostede en halv times anstrængende arbejde at få vognen bragt op på plankerne igen.

Endelig nåede den ud på landevejen, trukket det sidste stykke vej af 8 mand, de 130, og 2 spand heste. Nu fjernede man igen plankeunderlaget, og denne gang holdt vejbanen.

Tirsdag den 22nde juni må være uforglemmelig for dem, som den aften overværede "Troldestenens" transport op gennem Høve Stræde.

11 spand prægtige heste blev spændt for vognen, og 3-400 par hænder greb fat i de mægtig lange tove, som var fastgjort til den. Og nu var det store spørgsmål, som holdt os alle i spænding:

"Vilde det lykkes at få stenen op?" Jeg stod nede ved vognen, da signalet blev givet, og så, at det var menneskehænderne, der satte den i bevægelse.

Naturligvis, for hestene havde ikke kunnet ikke gøre det. De kom først efterhånden, par efter par, i træk, og hvor stigningen var størst, blev det så dem, der gjorde udslaget.

Men vore hænder havde ikke kunnet undværes. Det var meget forskellige hænder, men alle villige. Der var sammenhold, og sammenhold gør stærk.

Der er altid en vej frem, hvor mange vil det samme og besjæles af begejstring derfor. Det kan ikke mindst sønderjydernes historie lære os. I løbet, af et kvarter var vognen næsten oppe.

Men i sidste øjeblik tvang de mange biler og cykler, der havde samlet sig ved Thinghuset, heste og vogn for nær ind mod skrænten på vejens modsatte side, og hjulene gik igennem til navet. Det så kritisk ud.

Men efter tre kvarters forsinkelse rullede vognen videre, takket være Falck, og nåede sit bestemmelsessted, marken ved Esterhøjs fod.

Her blev stenen den næste dag igen anbragt på slæde med ruller på et dobbelt plankeunderlag, og i de følgende dage gik det så langsomt op over græsmarken, nord og vest om højen.

Endelig den 26nde juni kl. 9½ aften var stenen bragt på plads på sit støbte fundament på Esterhøjs top, og da sang de mange mennesker der havde forsamlet sig: "Der er et yndigt land", idet de blottede deres hoveder. Stenen havde da tilbagelagt ca. 2500 m, hvoraf 1400 med en stigning på 85 m.

Flytningen havde taget 11 dage, og den alene kostede 3844 kr. foruden alt frivilligt arbejde, som var ydet.

Der står på stenen følgende indskrift:

Døren stængtes - Magten kued.

Hiærter længtes - Haabet lued,

Gud det ledte - Tro var fast.

Underet skete - Lænken brast.

Den skyldes pastor N. A. Jensen, Møgeltønder. Tegningen med løven, der har sprængt sin lænke, skyldes kunstmaler Troels Trier, Vallekilde.

Stenhuggerarbejdet er udført af firmaet Knudsen og Søn, Holbæk.

Når jeg henvendte mig til pastor Jensen om en indskrift til vor sten, skyldtes det den nære forbindelse vi havde haft med ham i den sønderjyske sag. Men jeg bad ham lade indskriften tydelig sige, som den gør, at "Gud det ledte, Underet skete" til vort folks store lykke. Hans var æren.

I overensstemmelse dermed vil jeg slutte dette mindeblad om Esterhøjstenen med ønske og den bøn: Gud holde sin hånd over Danmark, vort land og vort folk. Hans er riget, magten og æren i evighed. Amen

Wald. W . Bagger.